רבא רמי תנן בגד שצבעו בקליפי ערלה ידלק אלמא חזותא מילתא היא ורמינהי [א]רביעית דם שנבלעה בבית הבית טמא ואמרי לה הבית טהור ולא פליגי [ב]הא בכלים דהוו מעיקרא הא בכלים דאתו לבסוף [ג]נבלעה בכסות רואין אם מתכבסת הכסות ויוצא ממנה רביעית דם (א) טמאה ואם לאו טהורה אמר רב כהנא מקולי רביעיות שנו כאן בדם תבוסה [ד]דרבנן: רבא רמי [ג]תנן [ה]ממין הצובעין ספיחי סטים וקוצה יש להן שביעית ולדמיהן שביעית יש להן ביעור ולדמיהן ביעור אלמא עצים יש בהן משום קדושת שביעית ורמינהי [ג]עלי קנים ועלי גפנים שגיבבן בחבא על פני השדה [ו]לקטן לאכילה יש בהן משום קדושת שביעית לעצים אין בהן משום קדושת שביעית ומשני אמר קרא [1]לאכילה במי שהנאתו וביעורו שוין יצאו עצים שהנאתן אחר ביעורן והא איכא עצים דמשחן דהנאתן וביעורן שוין אמר רבא
סתם

רביעית דם. מטמאה באהל דכתיב על כל נפשות מת לא יבא (ויקרא כא) ודם הוא הנפש [דברים יב] וקים להו לרבנן דברביעית דם חי: **נבלעה בקרקע הבית טמא.** כלים שבבית דבית לא מקבל טומאה דקרקע היא: **בכלים.** דהוו בבית קודם שנבלעה שהיתה בעין והאהיל הבית עליה ועל הכלים ונטמאו: **לבסוף.** לאחר שנבלעה: **אם מתכבסת הכסות ויוצא הימנה [רביעית דם].** שבתחילה נבלעה בו יותר מרביעית והכניס הכסות לבית הבית (ב) טמאה: **ויוצא הימנה רביעית דם.** שאם יתנו מים במדה ימצאו רביעית יותר: **ואם לאו טהור.** הבית שלא האהיל על רביעית שכבר חסר בהבלעו בכסות אבל הכסות טמא שתחלת נגיעה ברביעית מצומצם נטמאה. וקתני מיהת ואם לאו טהור אע"ג דחזותא דרביעית איכא שהדם שנשאר בבגד שאי אפשר לסוחטו נראה לנו בבגד אלמא חזותא לאו מילתא היא: **מקולי רביעיות.** של דם קל כגון דם תבוסה (ג) שאינו מטמא באהל אלא מדרבנן: **דם תבוסה.** הרוג שילא ממנו רביעית דם בחייו ובמותו ספק כולה בחייו ספק כולה במותו בפ' תינוקת (נדה דף עא.): **ספיחי סטים וקולה.** סטים קרוג"א בלע"ז כרכום. קולה [ד]גווד"א בלע"ז. להכי נקט ספיחי דבשביעית ליכא אלא ספיחים: **יש להן ולדמיהן שביעית.** שאין עושין מהן סחורה דרחמנא אמר לאכלה[ה] ולא לסחורה[ו] ואסור לצבוע בהן דהיינו סחורה אבל מותרים הן להסיקן קודם זמן הביעור דהיינו דומיא דלאכלה: **יש להן ביעור.** כשמגיע זמן הביעור חייב לבערן כדכתיב ולבהמתך ולחיה וגו' (ויקרא כה) כלה לחיה מן השדה כלה לבהמתך שבביתך [פסחים נב:] והני ספיחי עץ בעלמא ניניהו: **בחבא.** לעשות מהן מחבוא אולר לימות החורף: **אין בהן משום קדושת שביעית.** ויהנה מהן אף לאחר זמן הביעור: **שהנאתן וביעורן שוה.** דבר שבשעת הנאתו כלה מן העולם: **יצאו עצים.** שלאחר ביעורן שנעשים גחלים הוא דהויא עיקר הנאתן. אבל מיני לבעים בשעת רתיחת היורה כלה השורש וקולט הלבע נמצאו הנאתן וביעורן שוה הלכך חיילא עלייהו שביעית: **והא איכא עצים דמשחן.** שמאירין כנר אבוקה לנושאן בידו והנאתן וביעורן שוה תיחול עלייהו שביעית:
סתם

רבא רמי תנן בגד שצבעו בקליפי ערלה כו'. תימה דהא רבא שני לעיל שאני ערלה דכתיב קראי ומהתם לא ילפינן ואם כן מאי פריך מערלה אטומאה ונראה כספרים דגר' לעיל רבה ואי גרס רבא יש לומר דליחוי הוא: **רואין** אם מתכבסת הכסות ויוצא ממנה רביעית דם. פירש בקונטרס שאם יתנו מים במדה ימצא רביעית יותר וקשה לפי' אפילו אם לא ימצאו רביעית אמאי טהורה דאי אפשר לעולם אם לא ישתייר בבגד מן המים אלא י"ל כדאמר בתוספתא בפ' ד' דאהלות רביעית דם שנבלעה בכסות כיצד משערין אותה מביא מים במדה ומכבס בה ומביא מים אחרים ונותן לתוכן רביעית דם אם היה מראיהן שוה טמאה ואם לאו טהורה והשתא אין מזיק כלום מה שמשתייר מן המים בבגד דכשם שנשתייר מן המים כך נשתייר מן הדם שמכ"מ היה הכל מעורב יחד מה שילא ומה שנשתייר ומראה אחד הן כאילו ילא הכל וטהורה וטמאה דקתני היינו לענין אם תטמא את הבית שתנתן בו אבל כסות עצמה טמאה היא שנבלע בה רביעית דם מתחילה כדפי' בקונטרס ומיהו קשה דאין סברא שיסייע הדם שמשתייר בבגד כיון שאין יכול לצאת בכיבוס זה ומיהו אין לחוש כל כך אם תולין הדבר להחמיר ועוד מצינן לפרש שאומדין כמה נשתייר מן המים הראשונים בבגד ומביא מים אחרים כמדת הראשון רק שיחסר מהן כשיעור שנבלע מהן בבגד אבל יש תימה דמי יכול לכוין זה ועוד קשה דמאי צריך למדידת מים הראשונים בלא מדידת מים הראשונים יכול הוא לדעת אם יש רביעית דם במה שילא ע"י כיבוס שיסחוט לתוך כלי כל מה שילא מן הכסות וימדוד כמה יש בין מים לדם ויביא רביעית דם מעלמא ויוסיף עליו מים עד שיהא בין מים ובין דם כשיעור מים ודם שילאו מן הכסות ואם מראיהן שוה טמאה ונראה לפרש דלא נקט מים במדה אלא משום שאם ימלאו יותר מן המדה שנתנו רביעית שלא ילטרכו להביא מים אחרים דודאי ילא מן הכסות רביעית דם אבל אם אין רביעית דם יותר אז יביא רביעית דם ומוסיף עליו מים עד שיהא בין מים ודם כמדת הראשונה אחר שתכבס בה הכסות ואם מראיהן שוה טמאה ואם לאו טהורה ומיהו קשה דהא קתני בתוספתא ברישא ומביא מים אחרים ואחר כך קתני ונותן לתוכו רביעית דם: **ואם** לאו טהורה. אע"פ שעל ידי הדחק היה יולא מהן רביעית דם כגון על ידי היסק התנור או על ידי לפון כיון דבסתם כיבוס אין יכול לצאת רביעית דם טהורה לר"ל משום דדם תבוסה דרבנן ולר' יוחנן משום שאין דרך להקפיד עליה כשאין יכול לצאת בכיבוס סתם כך נ"ל במסכת נדה בפרק האשה (דף סב: ושם[י]) מתוך הסוגיא ואין צריך להביאה כאן: **מקולי** רביעיות שנו כאן. הך סוגיא מסיק רב כהנא בנדה אליבא דר"ל וה"נ דוקא לר"ל צריך האי שינויא דלר' יוחנן לא קשה מידי מערלה אטומאה דלדידיה בקפידא תליא מילתא ומ"מ לבעו בקליפי ערלה ידלק דלא שייך להתירו מטעם דאין מקפיד דנהנה הוא בלבע וניחא ליה: **ספיחי** סטים וקוצה. מה שפי' בקונטרס כאן משום דבשביעית אין זורעין ואין בה אלא ספיחים אין מיושב ההיא טעמא אלא הכא אבל גבי מעשר ופאה דקאמר כל שהוא אוכל ונשמר כו' אוכל למעוטי ספיחי סטים וקולה אין מיושב למה נקט ספיחים ע"כ נראה כמו שפי' בפסחים (דף נא: ושם[כ]) דלהכי נקט ספיחים לפי שאין דרך ללקטן בשנה שנזרעים אלא לבסוף ד' או ה' שנים שהשרשים מתפשטים בארץ ומשביחין ושורש שלהן עיקר: **ממין** הצובעין. רישא דמתניתין הכי איתא במס' שביעית (פ"ז מ"א) כלל גדול אמרו כל שהוא מאכל אדם ומאכל בהמה וממין הלובעין כו': **ולדמיהן** ביעור. כגון שלקט מתחילה לאכילה דיכול למוכרן ויש לשניהם ביעור להן ולדמיהן דפרי עצמו לעולם אסור כדנפקא לן מקודש תהיה לכם (בע"ז דף נד:): **שהנאתן** אחר ביעורן. כשנעשית גחלת אע"ג דזימנין הנאתן וביעורן שוה כגון להתחמם כנגדו או לבשל מכ"מ עיקרו לא קיימא להכי אלא לאחר שנעשית גחלת כגון להסיק תנור לאפות אבל לבע הנאתן וביעורן שוה דהנאתן כשלובשן ואז הוא כלה ומתבער הלבע מיום אל יום ובקונטרס פי' דבשעת רתיחת היורה כלה השורש וקולט הלבע ואין נראה דהא אמרן דלענין שביעית חזותא מילתא היא ולא הוי ביעורו בקליטת הלבע: **והאיכא** עצים דמשחן. לפי' הקונטרס דפי' עלים שמאירים בהן כמו נר ל"ל הא דמתרץ עלים להסקה ניתנו כלומר אף עלים דמשחן דאין לפרש סתם שאר עלים להסקה ניתנו והנך דמשחן בטלים לגבייהו דהא בסוכה (דף מ. ושם[ט]) משמע דלולב נוהג בו שביעית משום דהנאתו וביעורו שוה שראוי לכבד בו הבית ולא אמר דבטל לגבי שאר עלים וה"נ עלים דמשחן אלא נ"ל דסתם עלים דמשחן נמי להסקה הן עומדין ולא דמי ללולב דסתמו עומד לכבד בו את הבית ור"ח פירש והא איכא עלים דמשחן שמחממין בו כגון במדורה שעשויה להתחמם דהנאתן וביעורן שוה דבשעת ביעורן מתחמם כנגדן פי' משחן כמו תמרי משחנן כתובות (דף י:) וכן טלולה [י]או שחונה ביומא (דף נג:) ומשני רבא סתם עלים להסקה ניתנו פי' להסקת תנור ניתנו דהוי הנאתן אחר ביעורן הלכך אפילו להתחמם מותר דלא חל עליהם שם שביעית ואע"ג דחשיב הכא עלים דמשחן הנאתן וביעורן שוה מכ"מ לענין עלי איסור לא היו אוסרין רבנן אפילו להתחמם כנגדן או להאיר בהן אלא דוקא בשרשיפא כדדרשינן בפרק כל שעה (פסחים דף כו: ושם[ל]) דהנאה מיהא אינה מתחלת עד לאחר שמתחיל האיסור להיות כלה הלכך לא אסרי רבנן אלא בשרשיפא אבל הנאתו וביעורו שוה קרינן ביה דעדיין האיסור קיים כשנהנה ממנו וא"ת בפ"ק דנדה (דף ח. ושם[ט]) דקאמר אי קטפא פירא הוי אית ביה שביעית ואי לאו פירי הוי לית ביה שביעית ואמאי אי הנאתו וביעורו שוה הלא אפילו לא הוי פירא יהא אסור בשביעית ואי אין הנאה וביעורו שוה אפילו הוי פירא יהא מותר ותו אמאי קמפלגי בין קטפא דפירא לקטפא דגווזא ונראה ודאי קטפא הוי הנאתו וביעורו שוה ואפילו הכי אי לא הוי פירא בטיל לגבי עץ והרי הוא כאילו הוא בתוך האילן ולא ילא לחוץ אבל אי הוי פירא חשיב באפי נפשיה ולא בטיל לגבי עץ ואית ביה קדושת שביעית:
ה"ג

עין משפט נר מצוה

פט א ב מיי' פ"ד מהלכות טומאת מת הלכה יא:
צ ג מיי' שם הלכה יג:
צא ד מיי' שם פ"ב הלכה יג:
צב ה מיי' פ"ז מהלכות שמיטין הלכה יג:
צג ו מיי' פ"ה שם הלכה יא:

מוסף רש"י

רביעית דם. של מת מטמאה באהל (נדה סב:). **הבית טמא.** כלי הבית טמאין באהל (שם). **בכלים דהוו מעיקרא.** שהיו שם קודם שנבלעה, טמאים שנטמאו באהל (שם). **בכלים דאתו לבסוף.** שבאו לבית לאחר שנבלע הדם בקרקע, טהורים דתו לא מטמיא (שם). **שגיבבן.** שכינסן לאולרן, **בחבא.** לשון מחבא (סוכה מ.). **לקטן לאכילה.** למאכל בהמה (שם). **אמר קרא לאכלה.** להכי לא נוהגין בהן שביעית דאמר קרא והיתה שבת וגו', ומשמע לכם לכל לרכיכם וכתיב לאכלה, למימרא דאין מותר ליהנות מפירות שביעית אלא הנאה הדומה לאכילה, **במי שהנאתו וביעורו שוה.** כלומר שהנאתו וביעורו שמתבער מן העולם באין כאחד, כגון סיכה ושתיה והדלקת הנר, ומהך דרשה נמי ילפינן שאין שביעית נוהג אלא בפרי העומד להנאות הללו, דה"נ מידרש קרא והיתה שבת הארץ נוהגת במה שלכם לאכלה, שהנאתו דומה לאכילה (שם). **יצאו עצים שהנאתן אחר ביעורן.** משנעשו גחלים אופין בהן (שם). **והא איכא עצים דמשחן.** עץ שמן, שהעץ עצמו מדליקין בו להאיר כמו באבוקות והוי הנאתו וביעורו שוה, נימא השתא מיהא אם לקטן להדלקת אורה דנהגא בהו שביעית (שם).

מסורת הש"ס

א) נדה סב: אהלות פ"ג מ"ב, ב) שביעית פ"ז מ"א, ג) סוכה מ., ד) הוא אחד ממיני לבעים. רש"ל בשם הרמב"ם, ה) [ויקרא כה], ו) [בכורות יב:], ז) [ד"ה אם], ח) ד"ה כל, ט) [ד"ה יצאו], י) נ"ל אם, כ) [ד"ה מכללן], ל) [ד"ה מאן],

תורה אור השלם

1. וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה לְךָ וּלְעַבְדְּךָ וְלַאֲמָתֶךָ וְלִשְׂכִירְךָ וּלְתוֹשָׁבְךָ הַגָּרִים עִמָּךְ: ויקרא כה ו

הגהות הב"ח

(א) גמ' ויוצא ממנה רביעית דם טמא ואם לאו טהור כצ"ל: (ב) רש"י ד"ה אם וכו' הבית טמא: (ג) ד"ה מקולי כו' כגון דם תבוסה דקי"ל שאינו כצ"ל:

לעזי רש"י

קרוג"א [קר"ו]. כרכום.
גווד"א [גישד"א]. איסטיס, פַּסְטֶל (צמח, שמשורשו מפיקים צבע).

רבינו חננאל

מקולי רביעיות שנו בדם תבוסה דרבנן. פי' דם מעורב בשאר משקין שבגוף אינו דם שהנפש יוצא בו. **ספיחי איסטיס וקוצה יש להן שביעית.** ויש ספרים שכתוב בהן סטים. **עלי קנים ועלי גפנים שגבבן בחיבה על פני השדה, לקטן לאכילה יש בהן משום קדושת שביעית וכו'.** פי' גבבן בחיבה, שלקטן לשומרן באוצר, לקטן לאכילה, למאכל בהמתו, יש בהן משום קדושה שביעית שמתבערין בשביעית דאסורין לאחר שיצא שביעית. לקטן לעצים, לשרוף, אין בהן משום קדושת שביעית ומותרין אפילו לאחר שיצא שביעית. **והא איכא עצים דמשחן.** פי' עצים שמדליקין בהן התנור, לאחר שריפת העצים הנאתן לאפות בהן את הפת והעשויין להתחמם בהן בני אדם הנאתן וביעורן שוה, שהעצים [בוערין] והאדם מתחמם בהם.